

Om en människas identitet blir en kyrklig åsiktsfråga

I ett tidningsklipp från 2015 läser jag om en anmälan till Diskrimineringsombudsmannen. Ett lesbiskt par menar sig ha blivit nekade att hyra en gård för sin bröllopsfest. Företaget som drev gården hade svarat att de "inte har möjlighet att hysa sådant bröllop". Ett heterosexuellt par som samtidigt kom med samma fråga fick däremot ett positivt besked. Söker man på nätet dyker liknande berättelser upp. Som mannen som samma år inte kunde boka spabehandling för sig själv och sin partner då det visade sig att partnern var en man. När bokningen ändrades till ett fiktivt heterosexuellt par var svaret ett helt annat.

Aret innan uppmärksammades att ett annat par råkat ut för hot och misshandel en tid efter att de gift sig i Svenska kyrkan. Någon hade ristat in "bög" och ett hakkors i lacken på bilen. Slag och sparkar utdelades. En tid senare kastade någon en sten genom bakrutan på bilen. Längre tillbaka fanns andra smärtsamma upplevelser:

Stämningen är tryckt. Anders har precis berättat om sina upplevelser från församlingens ungdomsverksamhet. Om försöken att omvända honom till heterosexuell. Om uppmaningarna att bete sig mer maskulint och att undertrycka sin sexualitet. – Om jag känt till detta hade jag inte velat gifta mig i kyrka[n]. Jag kokar när jag hör det säger Bertil. Anders har inte talat om händelserna sedan han lämnade församlingen som 19-åring. Han fyller snart 33. Han har alla anteckningar kvar från den tiden, men undangömda. Han har velat förtränga, säger han. Det har känts för påfrestande att ta upp det. De ville ändra min personlighet.

Intervjun publicerades 2014. Namnen Anders och Bertil här är fiktiva. Anders ord "De ville ändra min personlighet" har följt med mig sedan jag första gången läste om Anders och Bertil. Jag tror att Anders replik är en nyckelmening, inte minst för Svenska kyrkan.

Med låt mig backa bandet. Beslu-

tet att samkönade par kan vigas i Svenska kyrkan fattades av Svenska kyrkans kyrkomöte 2009. Det var en kompromiss. Församlingar i Svenska kyrkan har skyldighet att hitta en präst som kan viga samkönade par, men präster har inte skyldighet att viga samkönade par. Vad har hänt sedan 2009? Ett svar finns i de remissomgångar som är en del av den drygt 10-åriga revisionens av Svenska kyrkans kyrkohandbok. När kyrkohandboksförslaget från 2012, med en vigselordning för både samkönade och särkönade par, sändes på remiss under 20 månader med försöksverksamhet under ett kyrkoår var det ett fåtal remissvar som förslog en särskild ordning för samkönade par. Däremot var det många instanser som särskilt kommenterade att det var glädjande att det nu fanns en gemensam vigselordning. I den uppföljande remissen om ett bearbetat kyrkohandboksförslag våren 2016 fanns bara enstaka kommentarer som ville se olika vigselordningar liksom det var få som nu ens kommenterade den sammanhållna vigselordningen. På bara några år verkade en gemensam vigselordning blivit närmast en självklarhet för många församlingar och andra.

Vid kyrkomötet 2016 behandlades en motion som föreslog att ett villkor för prästvigning skulle vara att ha förklarat sig beredd att viga par av samma kön. Frågan togs upp av Läronämnden som konstaterade att

det skulle strida mot kyrkans ordning att införa villkor av "ickekonstitutionell karaktär" som begränsar det som är biskopars vigningsansvar. När utskottet behandlade frågan gick man på Läronämndens linje. Under kyrkomötesdebatten framkom att det fanns ett kompromissförslag. Frågan gällde inte längre behörighetskrav för präster. Fokus hade flyttats till diskriminering. Och då inte diskriminering av Svenska kyrkans präster utan om det förekommer diskriminering av samkönade par som vill gifta sig i kyrkan. Med knapp majoritet beslutades att en utredning skulle göras.

Efter kyrkomötets beslut har kritiska röster hörts. Någon har undrat vad som är problemet när det ändå är så få samkönade par som vänder sig till Svenska kyrkan för att gifta sig. Det är ett märkligt förhållningssätt. För om det som hände Anders och Bertil riskerar att hända ett enda par till är det en gång för mycket och helt oacceptabelt. Då tänker jag på vandaliseringen, hoten, misshandeln och särskilt på det Anders var med om som tonåring i församlingen. Exemplet med paret som ville hyra lokal för sin bröllopsfest och de som ville boka spabehandling visar att diskriminering av homosexuella är en verklighet i olika delar i samhället, även om antalet anmälningar om homofobiska hatbrott glädjande nog minskat något de senaste åren.

När utskottet i kyrkomötet i år

behandlade motionen om villkor för prästvigning så att "en gemensam utgångspunkt" är allas lika värde. Alla ska "bli bemötta på ett respektfullt sätt av alla som i någon mening företräder Svenska kyrkan". Ja, utskottet betonade att "sådan som en persons sexuella läggning får aldrig vara av betydelse för hur en person bemöts från Svenska kyrkans sida".

Redan i början av 2000-talet kom samtalsdokumentet "Homosexuella i kyrkan". Där står att Svenska kyrkan inte får sanktionera eller driva en verksamhet som syftar till att bota homosexualitet. En präst i Anders och Bertils församling verkar ha haft just uppfattningen att det är möjligt att hitta en väg från homosexualitet till heterosexualitet. Prästen har mött unga som anförtrott honom tvivel kring sin sexuella läggning. Då har han låtit förstå att homosexualitet är synd, eftersom Gud inte tänkte så från början.

Så hur kan Svenska kyrkan leva upp till utskottets välformulerade ord om lika värde, bemötande och respektfullhet när hbtq-personer vänder sig till någon som företräder Svenska kyrkan för andlig vägledning? Vad händer när en tonåring anförtrott sig till sin konfirmationspräst och berättar att hen brottas med sin könsidentitet? Vad händer om en av vaktmästarna, barnledarna, diakonerna eller prästerna "kommit ut ur garderoben" och vill få stöd? Och

vad händer under utbildningen till olika uppdrag i kyrkan om det visar sig att den blivande kollegan faktiskt ifrågasätter en annan persons könsidentitet och egentligen menar att den identiteten går emot Guds vilja? Eller uttrycker sig som prästen i Anders och Bertils församling, när frågan gäller att gifta sig i kyrkan, att "Jag kan inte välsigna det Gud inte tydligt har välsignat. Det tar liksom inte." Eller säger som en präst i en undersökning som tidningen Dagen gjorde i början av 2016. Att "samkönade par strider mot både skapelseordning och Bibelns ord".

Vad är Svenska kyrkans ansvar om det är detta förhållningssätt som möter den person som i förtroende vänder sig till Svenska kyrkan, och som kanske dessutom vill gifta sig i kyrkan? Något som sticker i ögonen är om det är prästernas och andra kyrkliga företrädares personliga handlingsutrymme och åsikter som är utgångspunkten. Om människors identitet och relationer blir till en kyrklig åsiktsfråga som man kan "tycka olika om".

Det som är i blickpunkten och som Anders och Bertils erfarenheter liksom också kyrkomötets behandling pekar på rör något annat än frågan om vigelskyldighet/väjningsmöjlighet för präster. Det handlar om människors identitet. Det handlar om människosyn och vad som sägs om Guds förhållande till människan.

Att människan är älskad och respekterad för den hon är och ska mötas med "varsamhet och aktning", som det står i kyrkohandbokens vigningsordningar för kyrkliga ämbeten.

Det kan inte vara situationen som avgör. Det blir orimligt om det är möjligt för prästen att säga till paret som vill veta varför hen inte kan viga dem "att jag tror inte att homosexualitet är Guds vilja" men inte tillåtet att ge samma svar till den som i samtal talar om sin könsidentitet. Lära och liv måste hänga samman också i Svenska kyrkan. Eller som en av prästerna som fanns med i tidningen Dagens undersökning 2016 konstaterade:

Det är viktigt att varje präst, diakon, andra anställda och förtroendevalda respekterar varje människas rätt till sin sexualitet.

BOEL HÖSSJER SUNDMAN

www.svenskkyrkotidning.se